

Жума ибадат куни

[Ўзбекча]

الجمعة يوم عبادة

[باللغة الأوزبكية]

Абдулмалик Ал-Қосим

عبد الملك القاسم

Таржимон : Абу Абдулбосит

ترجمة: أبو عبد الباسط

Тахрир: Шамсуддин Дарғомий

مراجعة: شمس الدين درغامي

Риёз шаҳри Рабва диний тарғибот идораси

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1428 – 2007

islamhouse.com

ЖУМЪА КУНИНИНГ ФАЗИЛАТЛАРИ

Ақл эгаларига ибрат бўлсин деб кеча-ю кундузни алмашиб турадиган қилиб яратган Аллоҳга ҳамду сано бўлсин. Аллоҳнинг беҳисоб неъматларига шукр айтамыз. Набийлар ва росулларнинг энг ҳурматлиси бўлган пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга, у кишининг оилаларига ва асҳобларининг барчасига Аллоҳнинг саломи, саловати ва мағфирати бўлсин.

Ҳар бир миллат ўз байрамларини тантанали кутиб олади, унинг такрорланиб келиши ҳаттоки унинг номи эсга олиниши билан хурсанд бўлади. Агар байрам ислом уммати учун, Аллоҳга ибодат қилиш учун бўлса-чи???

Ислом аҳли учун ҳар ҳафта байрам қилинадиган кун - бу жумъа кунидир. Аллоҳ яҳуду-насороларни бу кундан маҳрум қилгандан кейин бу умматни мана шу кун билан эъзозлади. Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтадилар: **“Аллоҳ биздан олдинги қовмларни жумъа кунидан бенасиб қилди. Яҳудийлар учун шанба, насоролар учун якшанба кунидан бенаиб қилди. Аллоҳ бизга бу кунни ҳадя қилди. Демак жумъа, шанба ва якшанба–ийд кунларидир. Улар бизга қиёмат кунидан ҳам эргашадилар. Биз дунё аҳлининг охиригиларимиз. Қиёмат кунидан эса халқларнинг аввалгисимиз”**. (Муслим ривояти)

Жумъа куни тўғрисида росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Қуёш нур таратган кунларнинг энг яхшиси – жумъа кунидир”**- деганлар. (Муслим ривояти).

Афсуслар бўлсинки баъзи мусулмонлар бу кунни уйқу, баъзилари эса саёҳат-у сафарлар билан ўтказишади. Айрим аёллар бу кунни бозорлар, айримлари эса уй ишларига хослаб олишган. Натижада улар бу куннинг насибасидан ғафлатда қолишади. Бизга бу куннинг қадр-қийматини, ўзига хос фазилатларини билишлигимиз лозимдир. Тоинки биз бу кунда тоат-ибодат, дуо ва росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга саловат айтиш билан машғул бўлайлик.

Ибн Ал-Қоййим ўзларининг (Задул маод) китобларида келтирадики: **“Жумъа кунини улуғлаш, уни шарафлаш ва бошқа кунлардан ажралиб**

турадиган ибодатлар билан уни хослашлик–набий алайҳиссаломнинг одатларидандир. Уламолар жумъа куни ва арафа кунининг бир-биридан афзаллигида ихтилофлашишган”. Кейин у киши бу куннинг 30 дан ортиқ хусусият ва фазилатларини санаб ўтганлар. Биз улардан баъзиларини келтирамиз:

1. Албатта у хар ҳафта такрорланиб келадиган байрамдир. Яҳуду-насароларга хилофан бу кунда рўза тутиш ман қилинган. Натижада банда намоз, дуо ва шунга ўхшаш ибодатларга қодир бўлади.

2. У шундай фазилатли кунки – унда Аллоҳ жаннатда мўминларга намоён бўлади. Аллоҳнинг: **“Бизнинг олдимизда улар учун зиёда нарсалар бор”**.(Қоф:35)-деган сўзининг тафсирида Анас розияллоҳу анҳу: “Аллоҳ жаннатда хар жумъа куни мўминларга кўринади”-деганлар.

3. Бу кун кунларнинг энг яхшисидир. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: **“Қуёш нур т арат ган кунларнинг энг яхшиси – ж умъа кунидир”**- деганлар.(Муслим ривояти).

4. Унда дуолар ижобат бўладиган бир вақт бор. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: **“У кунда бир вақт борки, агар мўмин киши намозда Аллоҳдан бирор нарсани сўраган ҳолда ўша вақт га т ўғри келиб қолса Аллоҳ унга сўраган нарсасини беради”**- дедилар ва қўли билан бу вақтнинг миқдорини озлигини кўрсатдилар. (Бухорий ва Муслим ривояти).

5. У кундаги солиҳ амалларнинг фазилати тўғрисида Набий алайҳиссалом: **“Кимки бу кунда 5 т а амални қилса Аллоҳ уни жаннат аҳлидан деб ёзиб қўяди: Кимки бирор касални кўрса, бирорт а ж анозага қат нашса, шу куни рўза т ут са, ж умъа намозига борса ва бир қулни озод қилса”**-деб марҳамат қилганлар. Албоний бу ҳадисни саҳеҳлар тўпламида 1033 рақам билан келтирган. Рўзадан мақсад бу кишининг рўзаси ҳеч бир қасдсиз жумъа кунига тўғри килишлиги.

6. Бу кунда қиёмат қоим бўлади. Набий алайҳиссалом:**“Қиёмат ж умъа куни қоим бўлади”**- деганлар.(Муслим ривояти).

7. Бу кун гуноҳларга каффорат бўладиган кундир. Салмон розияллоҳу анҳу Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва салламдан ривоят қилади:**“Агар бир киши ж умъа куни ғул қилиб имкон қадар покланса, хушбўй ёғ ёки ат ир билан хушбўйланса сўнгра уйдан чиқиб икки кишининг орасига нифоқ солмасдан масж идга борса, қодир бўлганча намоз**

ўқиса, сўнгра имом хут ба ўқиган пайт да ж им ўт ириб қулоқ солса Аллоҳ шу ж умъадан кейинги ж умъагача у кишининг гуноҳларини кечиради“.(Бухорий ривоят қилган).

8. Жумъа намозига пиёда борган киши учун улуғ ажр бордир. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: “Кимки кийимларини ювиб, ғул қилиб, эрт алаб масжидга уловга минмасдан пиёда борса ва имомга яқин ўт ириб гапирмасдан қулоқ солса унинг ҳар бир қадамига кундузги рўзаси, кечаси қиёми бўлган бир йиллик ажр ёзилади”-деганлар.(Абу Довуд ривояи).

9. Жумъа кейинги жумъагача ва ундан кейинги уч кунлик гуноҳларга каффоратдир. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: “Кимки ж умъага ғул қилиб келса, қодир бўлганча намоз ўқиса ва имом хут бадан бўшагунгача ж им ўт ирса сўнгра ж умъа намозини ўқиса бу кишининг шу ж умъадан кейинги ж умъагача ва ундан кейинги уч кунлик гуноҳлари кечирилади”-деганлар.(Муслим ривояти).

10. Жумъа куни кундузи ёки кечаси вафот этган кишининг хотимаси яхши хотимадир. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: “Жумъа куни кундузи ёки кечаси вафот эт ган киши қабр азобидан саломат қолибди”- деганлар.(Аҳмад ривояти).

11. У кунда садақа қилиш бошқа кунларда садақа қилишдан яхшироқдир. Ибнул Қоййим: “Ҳафтанинг бошқа кунларига нисбатан жумъа куни садақа қилиш, бошқа ойларга нисбатан рамазон ойида садақа қилиш кабидир. Шайхул ислом Ибн Таймия ҳазратларини агар у киши жумъага чиқсалар нон ёки шунга ўхшаган нарсаларни олганлигини ва уни йўлда махфий ҳолда садақа қилганликларини кўрганман”-деганлар.

Бу улуғ кунда яна бошқа фазилатлар кўп. Агар бирор кишида биз юқорида келтирган сифатлардан бирортаси бўлса-ю унга амал қилиб, унга ҳарис бўлса мана шу сифат у кишига кифоя қилади. Агар у кишида бундан бошқа фазилатлар жамланса қандай яхши-я!!!

Мусулмон биродарим! Бу кунда қилинадиган одоблар ва суннатлар бор:

Улардан:

1. Имом жумъа куни бомдод намозида сажда ва инсон сураларини ўқишлиги мустаҳабдир. Чунки Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам бомдод намозида мана шу икки сурани ўқиганлар. Баъзи кишилар

ўйлаганидек бу сураларни ўқишлик сажда қилишлик учун эмас, балки бу икки сура дунё ва охиратни, инсонларнинг қабрдан қайта тирилишлиги-ю қиёмат куни жам қилинишликни ўз ичига олгани учундир.

2. Намозга вақтли келишлик. Кўп кишилар бунга бепарводир. Ҳатто баъзилари уйқудан турмайди, баъзилари имомдан бир неча дақиқа олдин, баъзилари эса имом киргандан кейингина масжидга киришади. Ваҳоланки намозга вақтли келиш, унга қаттиқ аҳамият бериш тўғрисида кўплаб ҳадислар ворид бўлган. Улардан:

- Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: **“Жумъа куни масжид эшикларининг ҳар бирида энг олдин келадиган кишиларни ёзадиган фаришт алар бўлади. Агар имом хут бани бошласа саҳифаларни ёпишади ва зикрга қулоқ т ут ишади. Энг аввал келган кишининг мисли т уя қурбонлик қилган кишидек, кейингиси сизир, ундан кейингиси кўчқор, ундан кейингиси т овуқ ва охиргиси т ухум ҳадя қилган кишидек”**- дедилар. (Муслим ривоят қилган). Намозга вақтли келишлик- гўё Аллоҳга молий ибодат қилишдек бўлди. Демак намозга вақтли келган киши қурбонлик кунидагидек икки ибодатни, яъни ҳам баданий ҳам молий ибодатни жамлаган бўлади.

- Намозга вақтли келиш салафлар(Аллоҳ улардан рози бўлсин) одатидан эди. Уламоларнинг баъзилари айтишадики: “жумъа намозига бомдоддан кейин қуёш чиқишидан олдин келишлик мақсадга мувофиқдир. Аввалги асрларда бомдоддан кейин саҳар пайтида йўллар чироқ кўтарган одамлар билан тўлиб кетарди. Масжидларда ийд кунидек тикилинч бўларди. Кейинчалик бу одат йўқ бўлиб кетди”. Ўша вақтларда масжидлар тоат-ибодат, тиловати қуръон, Аллоҳнинг зикри ва нафл намозлари билан гуллаб яшнаган.

- Ибну Умар жумъадан олдин 12 ракаат, Ибну Аббос 8 ракаат намоз ўқиганлиги ривоят қилинади. Муаллиф яқин ўтмишда таквадор кишилардан бирини(Аллоҳ у кишидан рози бўлсин) Риёздаги жомеъ масжидга ҳар жумъада бомдод намозини ўқиш учун кириб, жумъадан кейин чиққанлигини кўрганини айтади.

- Намозга вақтли бориш учун қуйдаги нарсаларга аҳамият бериш лозим: Жумъа кечасида ухлашлик, дунёвий ишлар билан машғул бўлмасдан эрта тонгдан жумъага тайёрланиш, Аллоҳ тарафидан бўладиган кўплаб фазилат ва эҳсонларга ҳарис бўлиб буюк ажр ва савобларни умид қилишлик керак.

3. Набий алайҳиссаломга жуда кўп саловат айтиш. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: **“Кунларингизнинг энг афзали жумъа кунидир. У кунда Одам алайҳиссалом яратилди ва ўша кунда вафот этди. Бу кунда сурга нафха урилади ва одамлар ҳушидан кетди. Жумъа кунда менга кўп саловат айтинлар. Албатта саловатларинг менга рўпара қилинади. Чунки Аллоҳ таоло ерга пайғамбарларнинг жасадини ейишликни ҳаром қилган”**-деганлар. (Имом Аҳмад ривоят қилган).

4. Жумъа кунини ғусл қилиш. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам айтадики: **“Бирортангиз жумъага бормоқчи бўлса ғусл қилиб олсин”**. (Муттафақун алайх). Уламолар ғуслнинг вожиб ёки мустаҳаблигида ихтилоф қилишган. Жумхур уламоларнинг наздида ғусл қилиш мустаҳабдир. Чунки ғусл қилиш фазилатга эришиш учундир.

5. Хушбўйланиш, мисвок тутиш ва чиройли кийимларни кийиш. Баъзилар бунга бепарво бўлишади. Аксинча улар агар бирор йиғилиш ёки тадбирга боришса, уларни хушбўйланган ва чиройли кийимларни кийиб олишади. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: **“Кимки жумъа кунини ғусл қилиб мисвок таутса, агар уйда хушбўйликлар бўлса у билан хушбўйланса, чиройли кийимларни кийиб сўнгра масжидга келса, масжидда одамларнинг елкаларидан ҳатлаб ўтмай таоқатига яраша намоз ўқиса, имом минбарга кўтарилач хутбага кулоқ солиб кейин намозини адо қилса у кишининг шу жумъа ва олдинги жумъа орасида қилган гуноҳлари кечиради”**-деганлар. (Аҳмад ривояти). Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам яна айтганларки: **“Жумъа кунини ғусл қилиш, мисвок таутиш ва имкони борича хушбўйланиш ҳар бир балоғатга етган кишига вожибдир”**. (Муслим ривояти).

6. Каҳф сурасини ўқиш. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: **“Жумъа кунини каҳф сурасини ўқишлик инсонга кейинги жумъага нур бўлади”**.-деганлар. (Ҳоким ривояти). Уни масжидда ўқиш шарт эмас балки тезроқ ўқиш керак. Агар уйда ўқиса афзалдир.

7. Хутбага кулоқ солиш, уни тушуниш ва ундан фойда олиш. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам: **“Агар жумъа кунини имом хутба ўқиётганда ёнингдаги кишига жим ўтирсанг, демак сен лағв қилибсан”**-деганлар. (Муттафақун алайх).

8. Одамларнинг елкаларидан ўтиб, намозхонларга озор беришдан эҳтиёт бўлиш керак. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам жумъада хутба ўқиётганида одамларнинг елкаларидан ўтаётган кишига: **“Ўтир,**

кеч келганинг ет магандай одамларга озор беряпсан”–деганлар.(Ахмад ривоят қилган). Одатда кечикканлар кишиларга озор беришади

9. Намоз адо қилиниб китобу-суннатдаги зикрларни ўқиб бўлсанг, масжидда 4 ракаат ёки уйингда 2 ракаат намоз ўқиш ёдингдан кўтарилмасин.

Масжиддан қайтар экансан ин ша Аллоҳ яхшилигу-даражалардан ўз насибанг эга бўласан. Ибну Ражаб раҳматуллоҳ ўзларининг “Латоифул маориф” китобларида келтирган сўзга эътибор бергин. У киши айтадиларки: "Салафлардан баъзилари жумъа намозидан тушнинг иссиғида қайтишаётганда инсонларнинг ҳисоб-китоб қилингандан кейин жаннатга ёки дўзахга иссиқда қайтаётган ҳолатини эслашарди”. Албатта қиёмат жумъа куни қоим бўлади, ўша кундуз тугамай туриб жаннат аҳли жаннатга, дўзах аҳли дўзахга киргизилади”- Бу Ибн Масъуднинг гаплари дедилару қуйдаги оятни тиловат қилдилар: **“Жаннат асҳоблари у кунда энг гўзал маскан ва энг гўзал жойларда бўлур”**. (Фурқон 24).

Эй мусулмон биродарим дуолар ижобат бўладиган вақтни топишга урин. Ушбу вақт тўғрисида айтилган сўзларнинг энг афзали жумъа кунининг охириги соатларида дейилганидир. Роббингга дуо қил, унга тазарру қилиб ҳожатларингни сўра, бирор яхшилик амал қил. Росулulloҳ соллalloҳу алайҳи ва саллам бу ҳақда: **“Жумъа кунда бир вақт борки агар мусулмон киши намозда Аллоҳдан бирор нарсани сўраган ҳолда мана шу вақт га тўғри келиб қолса Аллоҳ унга сўраган нарсасини беради”**-деганлар. (Муттафақун алай).

Аллоҳ сизу-бизни ўзига ҳақиқий ибодат қиладиган бандаларидан қилсин ва пайғамбаримиз Муҳаммад соллalloҳу алайҳи ва салламга, у кишининг оиласи ва асҳобларига Аллоҳнинг саломии-ю саловати бўлсин.